

Eksempler på sager om ministres oplysningspligt i forhold til Folketinget, jf. herved ministeransvarlighedslovens § 5, stk. 2

Der findes en række sager om ministres oplysningspligt i forhold til Folketinget/pligt til at give rigtige og fuldstændige oplysninger om et sagsforhold, hvis ministeren udtaler sig. En del sager har været undersøgt af kommissionsdomstole m.v., men undersøgelser har også været gennemført af folketingsudvalg.

De følgende eksempler er ikke udtømmende, men er nogle konkrete eksempler primært fra de senere år, hvor spørgsmålet om ministres oplysningspligt i forhold Folketinget m.v. har været rejst.¹⁷⁾

Det mest gennemgående tema i de sager, som Jens Peter Christensen har behandlet i sin doktorafhandling Ministeransvar fra 1997, er spørgsmålet om ministerens sandhedspligt over for Folketinget og dets udvalg.¹⁸⁾

Til tider har sandhedstemaet i kommissoriet for undersøgelserne været formuleret således, at det har påhvilet det undersøgende organ at vurdere, om Folketinget er blevet orienteret ”fyldestgørende”, eller om Folketinget har fået ”urigtige eller mangelfulde oplysninger”. I de fleste tilfælde er spørgsmålet om ministres sandhedspligt imidlertid indgået som element i vurderingen af, om nogen af de involverede embedsmænd eller ministre havde gjort sig skyldige i ”fejl og forsømmelser” for eksempel i relation til behandlingen af bevillingsmæssige spørgsmål.

Som det fremgår af Ministeransvar (kapitel 6-19), har undersøgelsesorganerne i flere af sagerne kritiseret, at ministrene har afgivet ufyldestgørende eller ukorrekte oplysninger eller har fortiet oplysninger over for Folketinget eller dets udvalg. Dette er sket, uden at man direkte har foretaget nogen subsumption af det konkrete tilfælde under ministeransvarlighedslovens § 5, stk. 2 (eller før 1964 straffeloven). Man har bestræbt sig på alene at tage stilling til, om de af-

givne oplysninger ud fra en rent faktisk vurdering har været fyldestgørende og korrekte.

Jens Peter Christensen påpeger i Ministeransvar (side 360-61), at der formentlig er to principielt forskellige opfattelser af, hvor alvorligt sandhedspligten skal tages. Den ene opfattelse er den, at ministres svar og oplysninger til Folketinget indgår i et partipolitisk spil, som giver nogen betydelige friheder, jf. herom nedenfor. Den anden opfattelse er, at ministeransvaret er en helt fundamental del af det demokratisk-parlamentariske system, at Folketinget i udøvelsen af sin kontrolfunktion er særdeles afhængig af at kunne stille spørgsmål og få dem korrekt besvaret, og at ministeransvarets funktion derfor uomgængeligt er knyttet til den forudsætning, at stillede spørgsmål besvares i overensstemmelse med sandheden, jf. herom nedenfor.¹⁹⁾

I. Sager, der har været undersøgt af kommissionsdomstole m.v.

Kjærbølsagen:²⁰⁾ Den 30. januar 1959 forliste Den Kgl. Grønlandske Handels nyeste skib m/s ”Hans Hedtoft” på sin første rejse under en orkan i farvandet ved Kap Farvel, og alle 95 ombordværende druknede. Efter forliset blev der i pressen rejst spørgsmål om forsvarligheden af vintersejlad i Grønland. Det blev i den forbindelse fremdraget, at besejlingen af Grønland i vintermånederne allerede tidligere, i 1957, havde været kritiseret, og det blev i samme forbindelse hævdet, at daværende grønlandsminister Johannes Kjærbøl i marts 1957 havde besvaret et spørgsmål i Folketinget om forsvarligheden af vinterbesejlingen af Grønland på en ufyldestgørende og vildledende måde. Til at undersøge sagen blev nedsat et undersøgelsesudvalg bestående af tre dommere, der tog stilling til den rejste kritik af Kjærbøls embedsførelse. Det var undersøgelsesudvalgets konklusion, at grønlandsminister Johannes Kjærbøl, da han (den 13. marts 1957) i Folketinget besvarede folketingsmedlem Augo Lynges spørgsmål om forsvarligheden af vinterbesejling af Grønland, havde fremført en

¹⁷⁾ De konkrete sager er behandlet i Jens Peter Christensen, Ministeransvar (1997) samt i Undersøgelseskommissioner, Embedsmandsansvaret & Folketingets Rolle med kommentarer af Oliver Talevski m.fl. (2002).

¹⁸⁾ Jf. Ministeransvar, side 359. Jens Peter Christensen benytter udtrykket *sandhedspligt* over for Folketinget i relation til de embedspligter, der fremgår af bestemmelsen i ministeransvarlighedslovens § 5, stk. 2, jf. Ministeransvar, side 49 og 359 ff. Udtrykket er derfor anvendt i bilaget.

¹⁹⁾ Ministeransvar, side 360-61. Jf. i øvrigt og Lars Nordkov Nielsen, Politikere om embedsmænd: Behov for åbenhed og offentlig debat, side 67-79 i Marius Ibsens m.fl. (red.), Folkestyre og Forvaltning (1994).

²⁰⁾ Sagen er udførligt omtalt i Ministeransvar, kapitel 6 og kapitel 20.2.